



רו באותה פגישה של דיין עם עורכי העיתונים. הצנוחה מחקה או חלק ניכר מהם. בעיקרם תואמים הדברים שפורסמו את הפרוטוקול כפי שפורסם השבוע. מה שלא פורסם בעיתונות הישראלית יחד עם הפרוטוקול, ושהוא פורסם באותה כתבה בעולם הזה, היתה תגובתם של עורכי העיתונות הישראלית בתום אותה פגישה: "עורכי העיתונים היו מזועזעים: לפנייהם ניצב אדם מוכה הלם, שבור ומזועזע, פחד ופסימי". וזו היתה האמת. למרות נסיגות דיין והסירידי לטשטש את העובדות ולשפץ את תדמיתו של האל שמיחדל.

מי שקרא השבוע את הפרוטוקול במי לואו, צריך היה להשתכנע, כי בניגוד ל"שמועות", היה דיין ביום הרביעי לי מלחמה, קרירות, אמין ועשוי ללא חת, כפי שתאר אותו השבוע, בפרשנות לי פירסום הפרוטוקול, עורך הארץ גרשום שוקן: "מנהיג אחראי שטעה באחדים משיקוליו החשובים ביותר, מודה בטעות יותיו ומדבר בעיצומם של ימי המלחמה הקשים ביותר בגליל לב מלא, ללא כחל וסרק, ובגישה מפוכחת לגמרי, על המציאות החמורה שהתגלתה לו..."

המסקנה המרומזת: לא נורא אם שר ביטחון מאבד את אנשיו, העיקר שאינו מאבד את עשתונותיו. הפירסום כמכשיר היה מבוסס על שיקול פסיכולוגי פשוט: ה"קורא היום את הדברים, אחרי שי סיפורי המחלוקת כבר גרמו לזעזוע והציבור התרגל אליהם, אינו נדהם ונחרד כמו ביום הרביעי של ה"מלחמה".

מה שחסר בפרוטוקול הם שני דברים: הטונאציה בה אמר דיין את הדברים הרקע עליהם נאמרו. איזולת היא

עם עורכי העיתונים במשרדו, שימשה ב"חודשים האחרונים עילה להרושת שלימה של רכילות ושמעות. שחלקן מצאו דרך כן גם אל העתונות העולמית. לפי שמועות אלה, "התמוטט" שר הביטחון בפגישה זו וניתח המצב שהביא בפני עורכי העיתונים היה כה קודר וכה חסר תיקוף עד שאחת הנוכחות בפגישה פרצה בבכי מר והופעה בסלווייה של שר הביטחון שתוכנה לאו תו ערב ובה עמד למסור לעם את הבשר רות המדות, בוטלה בהתערבותה האישית של ראש הממשלה, אחר שאחד העורכים התקשר עימה, בכיכול, והזהיר אותה מפני העלול להתרחש.

"על אף ההכחשות החוזרות ונישנות בדבר תוכנה של אותה פגישה, לא חדלו השמועות, ובעקבות זאת תחלים שר הביטחון להעמיד לרשות הציבור את הסטנוגרמה המליאה של הדברים שנאמרו או על ידו."

לאבד כוחות וגם עשתונות

ה"שמועות" ה"רכילות" שה"ביאו את דיין לפרסם את הפרוטוקול, לא היו שמועות. היו אלה טענות מפורשות שנכתבו ופורסמו עלי ידי עתון אחד בישראל. היה זה העולם הזה שפירסם "שמועות" אלה על שער בתחילת חודש דצמבר 1973 (העולם הזה 1893) תחת הכותרת: "הסיפור השמור ביותר של המלחמה — דיין התמוטט ביום השני של המלחמה" (ראה צילום השער). בפנים הגיליון דווח על הדברים שנאמרו

מית' איך ואיפה התמוטט דיין

שר הביטחון משה דיין פתח הש"ב בעקבות הגולים הגואים ועולים של דעת הקהל החובעת את התפטרותו מתפקידו כשר הביטחון בשל אחריותו המיניסטריאלית למחלוקת מלחמת יום הכיפורים, חש דיין כי המשך מעמדו בממשלה נתון בסכנה. הוא יצא למיתקפת גג במאמץ לב"לם את הסערה הציבורית הרועשת ור"ת תחת נגדו.

קרבות הבלמה של משה דיין נוהלו בכ"מה זכמה חזיתות בעת ובעונה אחת. הוא פתח בסידרה של הופעות פומביות במס"רה להציל את תדמיתו כמנהיגה הצבאי של ישראל. האחת מהן נערכה בפורום סגור, והשניה בפורום פומבי, באוניברסיטת סת ברא"ל. בפורום הסגור, הניח דיין למתדיינים להשמיע כל טענה שרצו על שגיאות, טעויות ומחדלים במלחמה. א"לם ברגע שקם מישור, בדרגה בכ"רה, ושען כי דיין הוא האחראי למחדלים וכי עליו להסיק את המסקנות ולהתפטר, פסקה הסובלנות של דיין, "או הוא — או אני" העמיד את מארגיו הפרורים בפני הברירה. ואילץ אותם לסלק, מהמשך ה"ישיבה את האיש שתבע להדחתו. בעת ובעונה אחת נמסרו לפירסום תוצ"אות סקר לפיו רוצה רובו של הציבור בדין כשר הביטחון, ותומכיו של דיין בעתונות הישראלית, נחלצו לעזרתו כדי להגן עליו מזעם הציבור. אולם התפתעה העיקרית בקרב הבלמה הגדול היתה מס"רתו לפירסום של פרוטוקול סודי, שהיה עד כה אחד הסודות השמורים של המ"דינה.

היה זה הפרוטוקול של פגישת דיין עם עורכי העיתונים היוםיים, שנערכה ביום הרביעי למלחמת יום הכיפורים, יום שלי"ה, הרן באוקטובר 1973. הוא התפרסם בכל עיתוני היוםיים של ישראל, תוך הסבר מפורש ומלא מדוע נמסר לפירסום דווקא עתה.

כתב מעריב: "הפגישה החסויה שערך שר הביטחון ביום הרביעי של המלחמה

רע לדיין: סודי טוב לדיין: לא סודי ביטחון כסחורה

עורכי העיתונות היומית ביום הרביעי למלחמה, שנמסר השבוע לפירסום במאמץ לשדר את דיין מאשמות המחללים שהורבקו לו. פירסומו של פרוטוקול זה, כפי שפורסם ובעיתון שפורסם, היה דוגמא מוחשית לכך כיצד מצפוף משה דיין על חוקי ה"צנוחה של המדינה, כשם שהוא בועט בחוקים אחרים, והוסיף את הצנוחה הצבאית למכשיר פוליטי שנעזר לשרת את האיני"טריסם שלו.

הדברים צריכים להיאמר בבהירות. לא היתה שום הצדקה למצוה את פירסום תוכנה המלא של פגישת דיין עם עורכי העיתונים עד כה.

אבל לא ייתכן שהמידע הנמסר עלי ידי דיין לעורכי העיתונים יסוג כסודי ביותר משעמי ביטחון, ויאסר לפירסום עלי ידי הצנוחה הצבאית של צה"ל, רק כשהרבר נחו לשר הביטחון. לא ייתכן ששיקולי הסודיות והביטחון בצה"ל יקבעו רק לפי האינטרסים הפרטיים של שר הביטחון.

בפרוטוקול דיווחו של דיין לעורכי העיתונים מהרן באוקטובר, כלולים פרטים רבים, לעשרות, שהיו אסורים לפירסום בישראל עד לאותו רגע. אם היה עיתון ישראלי כלשהו מנסה לדווח לציבור הישראלי את העובדה כי בשלושת הימים הראשונים של המלחמה הופלו 50 מטוסים של חיל האוויר, או כי טילי ה"פרוג שירו הסורים על ישרי עמק יזרעאל, כווננו בעצם לרמת דייד, אך תמסאיו את מטרותם ונפלו במקומות אחרים — היתה הצנוחה הצבאית מוחקת מיד קטעים אלה, ובמקומם היו מופיעים כנראה כתמים לבנים. אבל מרגע שהחליט משה דיין כי פירסום הפרוטוקול המלא של אותה פגישה, עשוי לסייע לשיפור התדמית שלו, מסתבר כי אין עוד בפרטים אלה כל נזק ביטחוני או מוראלי, וכי גם האויב וגם אורחיו ישראל, רשאים לדעתם. מעולם לא נעשה מיסחור ציני כל כך בנימוקי ביטחון, כשם

ששעה זאת משה דיין השבוע. הוא הפך את מוסד הצנוחה ה"צבאית לחורא ואיטלוא, רוקן את משמעותו, הציג אותה בפני הציבור והעיתונות כמוסד ששיקולי הסודיות שלו, נקבעים לפי תועלתו האישית של שר הביטחון.

אחד הרגעים הדוממים והאנושיים ביותר של מלחמת יום הכיפורים, היה ביום הרביעי למלחמה, בעת פגישה שקיים מפקד חיל האוויר, האלוף בנימין סלד, עם עורכי העיתונים היוםיים. הוא ניצב בפניהם, שליו ובסחו, הסביר להם בקור רוח את מצבו ומבצעיו של חיל האוויר במלחמה. בין השאר סיפר להם גם על מטוס קרב ישראלי שהופל אותו בוקר בשמי סיני ושעתה מחפשים אחרי טייס ונווט.

איש מהעורכים לא ידע כי באותם רגעים התחוללה דרמה איומה בנפשו של מפקד חיל האוויר, שהוא ניסה בכל כוחו לא לתת לה ביטוי פני. הטיס שהופל בסיני אותו בוקר היה בנו. גם כאשר, באמצע סקירתו, נכנס מישור לחדר, והשיט לו פתק לעיון, נשאר האלוף פלד קר רוח. הוא רק סיפר לעיתונאים מדוע הופסק: "קיבלתי כעת דיווח מנניין... הטיס והנווט שלנו שקפצו היום בסיני, מצבם טוב. הם בריאים ושלמים והם מוטסים בפונה חזרה לטיסת שלהם".

האלוף פלד עמד להמשיך בסקירתו, כאילו לא מדובר בסיפור הצלתו של בנו שלו, אלא שאו התערב שר הביטחון משה דיין, שנכח בפגישה והסביר לעורכים: "הטיס הוא בנו של בני". עד ליום שיש ליפני שבוע היה אסור לאזרחי ישראל לדעת סיפור זה. למרות שהוא היה ידוע לכל כתב צבאי בישראל, איש לא הורשה לפרסמו. הצנוחה הצבאית מקפידה מטעמים ברורים ומובנים על איסור פירסום שמותיהם של טייסי הקרב בשרות. עיתונאי ישראל, המתמרמרים ומתקוממים נגד מחיקות ופסילות חסרות הצדקה והגיון של הצנוחה הצבאית, ודאי שלא התלוננו על איסור מעין זה. הם יכלו להבין כי נוכח הסכנה הקיימת כ"ה בנו של מפקד חיל האוויר עלול ליפול בשבי האויב, באחת מגיחות המיבצעים שלו, חובה ביטחונית היא למנוע מהאויב כל מידע על כך.

אלא ששיקול ביטחוני רלבנטי זה, לא היה קיים עוד השבוע. הסיבה: ביטולו שירת את מטרותיו הפוליטיות של שר הביטחון משה דיין, ומרגע זה לא היה עוד כל סיכון ביטחוני בפירסום. היה זה אחד הקטעים מפרוטוקול פגישתו של משה דיין עם